

NORGES HØYESTERETT

Den 16. april 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Indreberg og Falkanger i

HR-2013-00800-U, (sak nr. 2013/537), straffesak, anke over dom:

A (advokat Louis Anda jr.)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

B E S L U T N I N G:

- (1) Saken gjelder lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling ved fellende straffedom for forbrytelse mot straffeloven § 196 – samleie med barn under 16 år.
- (2) A ble 31. januar 2012 satt under tiltale ved X tingrett for forbrytelse mot straffeloven § 196.
- (3) Ved X tingretts dom 12. juni 2012 ble A enstemmig frifunnet. A hadde tilstått å ha hatt samleier med fornærmede som på det aktuelle tidspunktet var 15 år og 2 måneder gammel, men tingretten kom til at han ikke hadde utvist uaktsomhet med hensyn til fornærmedes alder.
- (4) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa 1. februar 2013 dom med slik domsslutning:
 - "1. A, f. 08.02.1984, dømmes for overtredelse av straffeloven § 196 første ledd sammenholdt med straffeloven § 62 til fengsel i 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen går 3 dager for utholdt varetekt, jf. straffeloven § 60.
 2. A betaler innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen oppreisning til B med 40.000 – førtitusen – kroner."
- (6) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet, subsidiært straffutmålingen og atter subsidiært saksbehandlingen. Videre er det anket over avgjørelsen av oppreisningskravet. For så vidt gjelder lovanvendelsen under

skyldspørsmålet anføres det at det faktum lagmannsretten har lagt til grunn ikke innebærer at han har utvist slik uaktsomhet som straffeloven § 196 tredje ledd krever. Subsidiært anføres det at lagmannsrettens domsgrunner ikke er tilstrekkelige til å vise at lovanvendelsen er riktig.

- (7) *Påtalemyndigheten* anfører at anken ikke bør tillates fremmet.
- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (9) Spørsmålet for ankeutvalget er om anken skal tillates fremmet, jf. straffeprosessloven § 323. A ble frifunnet i tingretten, og anken kan da bare nektes fremmet dersom ankeutvalget finner det "klart at anken ikke vil føre frem", jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En eventuell ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (10) Ved forbrytelse mot straffeloven § 196 fastsetter tredje ledd at "[v]illfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte". Om dette aktsomhetskravet uttaler førstvoterende i Rt. 2008 side 867 avsnitt 31 og 33:

"(31) Som fremholdt i Høyesteretts plenumsavgjørelse i Rt-2005-833 avsnitt 88, er dette et 'meget strengt kriterium, hvor siktede må utvise aktivitet for å bevise at han er uskyldig ved å redegjøre for konkrete omstendigheter som kan underbygge at han har vært aktsom i relasjon til fornærmedes alder'. Jeg viser også til Innstilling fra Straffelovrådet om revisjon av straffelovens bestemmelser om forbrytelser mot sedeligheten, 1960, side 25, hvor det heter:

'Etter denne bestemmelse er straffeskyld utelukket bare i de tilfelle hvor *ingen* uaktsomhet kan legges gjerningsmannen til last. Det er således en *meget streng* bedømmelse som domstolene skal legge til grunn i denne henseende. Kan man på noen måte si at gjerningsmannen har handlet uaktsomt, vil han måtte straffes. Det må foreligge meget tungtveiende grunner, om gjerningsmannen skal frifinnes i henhold til den foreslåtte lovregel, som må oppfattes som en *unntaksbestemmelse*. Den vil ikke kunne anvendes hvis gjerningsmannen har satt seg ut over mulig tvil om hvor gammel den annen er (han har f.eks. slått seg til ro med den annens uttalelse om alderen).'

(33) ... Selv om fornærmede i denne saken har underbygd sin uriktige opplysning om alder med flere uriktige foregivender, har tiltalte ikke bygd på noe annet enn fornærmedes egne opplysninger. I tillegg til at det fremgår av det jeg har gjengitt fra Straffelovrådets innstilling fra 1960, at tiltalte ikke kan slå seg til ro med fornærmedes egne opplysninger om alder, er det også lagt til grunn i flere rettsavgjørelser, se for eksempel Rt-1981-964 og Rt-1978-847."

- (11) I denne saken har tiltalte og fornærmede kommet i kontakt med hverandre på et nettsted der aldersgrensen er 18 år. Lagmannsretten har lagt til grunn at etter at kontakten ble opprettet, hadde tiltalte gjentatte ganger spurt om fornærmede virkelig var 18 år gammel, og at hun bekreftet dette. I tiltaltes favør heter det deretter:

"Det er ellers på det rene at fornærmede ga andre uriktige opplysninger som kunne passe med at hun var 18 år gammel. Hun fortalte at hun gikk i 2. klasse på Z videregående skole, mens hun i virkeligheten var elev i 10. klasse på Y skole. Opplysningen om at hun gikk på Z skole ble fulgt opp med opplysninger om rutiner og andre forhold ved skolen som tiltalte kjente igjen fra sin tid som elev ved samme skole. Fornærmede skal ha fortalt at hun tok Bybanen til skolen, hvilket i følge tiltalte passer med at hun gikk på Z skole, men ikke ville være hensiktsmessig transport til Y skole. I følge tiltaltes forklaring i retten oppfattet han også i sitt møte med fornærmede at hun utseendemessig og på annen måte fremsto som en 18-åring."

- (12) Når lagmannsretten likevel kom til at tiltalte ikke hadde etterlevd det strenge aktsomhetskravet som følger av § 196 tredje ledd, er det hovedsakelig begrunnet i følgende forhold:

"Fremlagte 'chattellogger' viser at tiltalte fikk oppgitt fornærmedes e-postadresse som var ---. Fornærmede er født i 1996 [nærmere bestemt --- 1996 og samleiene skjedde i perioden 4. til 8. oktober 2011]. Loggene viser ellers at fornærmede på tiltaltes direkte spørsmål opplyste at hun ikke hadde hatt seksuell omgang tidligere og var jomfru. Fornærmede har avgitt vitneforklaring for lagmannsretten, og lagmannsretten [har] også fått avspilt dommeravhøret som ble opptatt 17.10.2011. Lagmannsretten kan ikke se at fornærmede utseendemessig kan oppfattes som særlig mye eldre enn det hun er, og med hensyn til modenhet fremstår hun i alle fall ikke eldre enn det hun er. Tiltaltes opplysning om at fornærmede i kontakten med ham fremstod helt annerledes, endrer ikke på lagmannsrettens oppfatning om at tiltalte i sin kontakt med fornærmede burde forstått at hun var vesentlig yngre enn det hun hadde opplyst. Særlig når dette sammenholdes med de opplysninger tiltalte fikk om foreldrenes 'regime' i forhold til fornærmede som en skolejente og ikke som en 18-åring. Illustrerende i så måte er at fornærmede første gang de møttes måtte be om foreldrenes samtykke for å gå ut, og måtte være tilbake innen en time. Fornærmede kom 10-15 minutter for sent hjem, og loggen fra 04.10.2011 viser at tiltalte kl. 21.30 samme kveld uttrykker bekymring for at fornærmede hadde fått 'mye kjæft'. Denne bekymring er vanskelig å forstå hvis tiltalte hadde trodd at fornærmede var 18 år.

At tiltalte i kontakten med fornærmede var usikker på hennes alder bekreftes bl.a. av de opplysninger han ga til politiet om morgenen lørdag 08.10.2011. I rapporten som ble skrevet samme dag, fremgår det i følge vitnet politibetjent Atle Ingebrigtsen at tiltalte trodde fornærmede var 18 år, men at han hadde reagert på oppførselen hennes og bedt om legitimasjon, uten at han fikk dette. Tiltalte har i retten bestridt at han hadde bedt om legitimasjon, eller opplyst dette til politiet. Lagmannsretten kan ikke se noen grunn til at det i rapporten er nedtegnet noe annet enn det tiltalte har sagt.

Med den usikkerhet tiltalte følte med hensyn til fornærmedes alder hadde han en klar oppfordring til å fremskaffe sikre opplysninger om hennes alder, eventuelt la være å innlede et seksuelt forhold til henne. Tiltaltes opplysning om at hans usikkerhet var knyttet til om fornærmede var 17 eller 18 år endrer ikke på lagmannsrettens vurdering. De opplysninger tiltalte hadde var klart egnet til å skape usikkerhet i forhold til om fornærmede var fylt 16 år. Lagmannsretten har ellers problemer med å forstå at tiltaltes reaksjon på fornærmedes væremåte, og hans anmodning om legitimasjon, kan skyldes tvil om hun var 17 eller 18 år."

- (13) Den begrunnelsen som her er gjengitt, viser at lagmannsrettens lovanvendelse er riktig. At den domfelte ifølge en fremlagt legeerklæring over lang tid skal ha hatt stort psykisk press og at hans dømmekraft skal ha vært nedsatt, endrer ikke denne vurderingen. Domsgrunnene er dessuten fullt ut tilstrekkelige til å prøve lagmannsrettens lovanvendelse. Ankeutvalget finner det etter dette klart at disse ankegrunnene ikke vil føre fram, og at de ikke bør tillates fremmet.
- (14) Ved straffutmålingen har lagmannsretten fremhevet at det er tale om samleier ved to anledninger, den siste gang flere samleier. Når det dessuten tas hensyn til at domfelte på gjerningstiden var 27 år, er ankeutvalget enig med lagmannsretten i at det ikke er grunn til å avvike fra det angitte normalstraffenivået i Prop. 97 L (2009-2010) side 27 på fengsel i seks måneder. Ankeutvalget har etter dette funnet det klart at anken over straffutmålingen ikke vil føre fram, og at den ikke bør tillates fremmet.
- (15) Når anken over straffekravet nektes fremmet, skal det ikke tas stilling til begjæringen om ny behandling av det sivile kravet, jf. forutsetningsvis straffeprosessloven § 434 sjuende ledd.
- (16) Beslutningen er enstemmig.

SLUTNING:

Anken over straffekravet tillates ikke fremmet.

Hilde Indreberg
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Riktig utskrift: